

## 13. ZEMĚDĚLSTVÍ

Do odvětví zemědělství jsou zařazeny podnikatelské subjekty zemědělské prvovýroby, jejichž činností je rostlinná a živočišná výroba a služby pro zemědělství.

Od roku 2002 zharmonizoval Český statistický úřad statistická zjišťování podle legislativních předpisů a doporučení platných pro členské země EU. Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem, vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Agroregistru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko-statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci Agrocenzů. Veškeré údaje se od tohoto roku šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je zemědělský subjekt vymezený alespoň jednou z uvedených prahových hodnot – výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m<sup>2</sup> pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m<sup>2</sup> vinic, 300 m<sup>2</sup> skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králiků, 100 ks koženinových zvířat. A dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry.

Ve statistickém zjišťování v **rostlinné výrobě** je obsah výkazů o plochách, výnosech a produkci zemědělských plodin uspořádán v souladu s požadavky mezinárodních organizací. Plodiny jsou vykazovány v čistém stavu, bez směsí.

Údaje za myslivost (klasifikace CZ-NACE skupina 01.7 – Lov a odchyt divokých zvířat a související činnosti) a lesnictví (oddíl 02 – Lesnictví a těžba dřeva) jsou vzhledem k užší návaznosti sledované problematiky na lesní hospodářství a k zachování kontinuity s předešlými ročenkami uvedeny v samostatné kapitole **14. Lesnictví**.

### Poznámky k tabulkám

Tab. 13-1. až 13-4. **Souhrnný zemědělský účet**

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické velikosti a výkonnosti zemědělské prvovýroby. Základní součástí SZÚ jsou tyto agregáty:

- **produkce zemědělského odvětví**, která představuje sumu zemědělských výrobků a zemědělských služeb vyprodukovaných příslušnými jednotkami tohoto odvětví a vedlejší neoddělitelné činnosti;
- **mezispotřeba**, která měří hodnotu vlastních výrobků, zboží a služeb spotřebovaných ve výrobním procesu (vyjma dlouhodobých aktiv, jejichž spotřeba se zachycuje jako spotřeba fixního kapitálu) a slouží jako jeden z hlavních indikátorů produkční intenzity odvětví zemědělství. Podle Nařízení Komise (ES) č. 909/2006 je její součástí FISIM (finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené);
- **hrubá přidaná hodnota**, která znázorňuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem mezi produkcí zemědělského odvětví a mezispotřebou. Tento ukazatel slouží k hodnocení výkonnosti odvětví zemědělství;
- **čistá přidaná hodnota** představuje hodnotu, která je vytvořena veškerými zemědělskými jednotkami po odečtení spotřeby fixního kapitálu.

Ze souhrnného zemědělského účtu jsou vyloučeny jednotky produkující pouze pro vlastní spotřebu (zahradky a chov hospodářských zvířat u domácností). Zemědělská produkce pro vlastní spotřebu rolníků, jejichž hospodářství překročí spodní prahovou hodnotu, je však v SZÚ zahrnuta.

Produkce se oceňuje v základní ceně, tj. částkou, kterou výrobce obdrží od kupujícího za jednotku jím vyprodukovaného zboží a služeb, minus daně na produkty plus dotace na produkty.

Mezispotřeba se oceňuje v pořizovacích cenách za zboží nebo služby, které jsou platné v okamžiku, kdy vstupují do výrobního procesu. Tato cena zahrnuje daně na produkty minus dotace na produkty s výjimkou DPH.

Tab. 13-5. **Osevní plochy zemědělských plodin**

**Plochami osevní**, které se zjišťují soupisem k 31. 5., se rozumí jarní produktivní plocha (tj. plocha orné půdy, plocha osevu v ovocných sadech a zahradách a plocha trvalých travních porostů dočasně rozoraných a využitých pro osevu), ze které se ve sledovaném roce očekává sklizeň. Jsou v nich zahrnuty:

- a) **plochy ozimů**, zasetých na podzim předchozího roku a dochované do skončení jarního osevu ve sledovaném roce do 31. 5.;
- b) **plochy jařin**, oseté na jaře sledovaného roku;
- c) **plochy víceletých plodin**, oseté v minulých letech a dochované do skončení osevu ve sledovaném roce do 31. 5.

**Zemědělskou a ornou půdou obhospodařovanou** se v této tabulce rozumí půda využívaná k zemědělské produkci a půda, která byla a nadále má být zemědělsky obhospodařována, ale dočasně není. Plocha zemědělské půdy obhospodařované je uvedena pouze za zemědělský sektor, tj. bez sektoru domácností.

**Orná půda nevyužívaná** – jde o neoseté a neosázené plochy orné půdy, které nejsou zahrnuty do bilance celkové osevní plochy. Patří sem úhor a veškerá orná půda z nějakých důvodů neosetá, neosázená, vč. orné půdy dočasně odhaté nebo neobdělávané ve sledovaném roce do 31. 5.

#### Tab. 13-6. až 13-9. Hektarové výnosy sklizně a sklizeň zemědělských plodin

V tabulkách jsou uvedeny údaje z výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku.

**Hektarový výnos** je poměr sklizně a produkční plochy.

**Sklizeň** představuje celkové množství plodiny sklizené v normální vlhkosti a čistotě, včetně podřadnějších částí využitelných např. ke krmení hospodářských zvířat (zadina, drobné vyřazené brambory apod.), bez sazeček a semenáčků.

**Produkční plocha** se s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a na siláž a trvalých travních porostů rovná ploše vykázané v osevech.

#### Tab. 13-13. Ovocné stromy a keře, sklizeň ovoce

**Počet ovocných stromů a keřů** se šetří na základě zpracovaných výkazů o definitivních sklizních ke konci roku.

**Sklizeň** jednotlivých druhů ovoce z ovocných stromů a keřů na území České republiky se zajišťuje výběrovým způsobem prostřednictvím výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku a matematicko-statistickými metodami dopočtu.

#### Tab. 13-15. Produkce vybraných výrobků v domácnostech

Tabulka dává přehled o zemědělské produkci z oblasti samozásobení realizované mimo zemědělský sektor v domácích hospodářstvích. Údaje jsou kvalifikovaným odhadem, provedeným na základě: výsledků zjištěných v domácnostech zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů, anketního šetření zemědělské produkce v domácnostech, ročních údajů ze zjišťování o sklizních a živočišné výrobě.

#### Tab. 13-16. až 13-20. Hospodářská zvířata a intenzita chovu hospodářských zvířat

**Počet hospodářských zvířat** se uvádí podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. následujícího roku.

**Krávy** jsou plemence alespoň jednou otelené, zapuštěné i nezapuštěné.

**Prasnice** jsou plemence alespoň jednou oprasené (bez prasnic z chovu vyřazených), zapuštěné i nezapuštěné.

Do **drůbeže** se započítávají slepice a kohouti, husy a houseři, kachny a kačeři, krůty a krocani (včetně mláďat).

**Dobytčí jednotka** je smluvená jednotka, na kterou se přepočítává každý kus dobytka podle stanovených koeficientů. Přepočítávací koeficient je u skotu do 1 roku 0,4; u skotu ve výkrmu nad 1 rok 1,2; u ostatního skotu nad 1 rok 1,0; u prasnic 0,3; u ostatních prasat 0,2; u ovcí 0,14; u koz 0,1; u koní 1,0 a u drůbeže 0,004.

#### Tab. 13-21. a 13-22. Živočišná výroba a užitkovost hospodářských zvířat

**Výroba jatečných zvířat** zahrnuje veškerý prodej skotu a prasat v živé hmotnosti dodaných na porážku v České republice i do zahraničí (u prasat zvětšený o odhad za domácí porážky).

**Výroba jatečné drůbeže** zahrnuje veškerý prodej a samozásobení jatečnou drůbeží v živé hmotnosti.

**Počet odchovaných telat a selat** je rozdíl mezi počtem narozených a uhynulých, a to u telat uhynulých do tří měsíců a u selat do odstavu. Počet narozených a odchovaných telat na 100 krav a počet narozených a odchovaných selat na 1 prasnici se počítá na průměrný stav krav a prasnic.

**Uhyn telat i selat** se uvádí v procentech z počtu narozených telat (selat). V počtu uhynulých zvířat jsou zahrnuti i celé konfiskáty.

**Výroba mléka** zahrnuje množství mléka nadojeného i vysátého sajícími telaty; nezapočítává se mléko vysáté od krav bez tržní produkce mléka. **Průměrná dojivost** je množství mléka vyrobeného během roku, které připadá na jednu dojnou krávu (včetně krav stojících na sucho, 60–20 dní před otelením).

**Průměrná snáška** je množství vajec snesených během roku, které připadá na jednu slepici, od roku 2010 na jednu nosnici (nosnicí se rozumí slepice, která dosáhla snáškové zralosti a je chována pro produkci vajec nezamýšlených k vylíhnutí).

#### Tab. 13-23. a 13-24. Výroba masa v jatečné hmotnosti a průměrná živá hmotnost jatečných zvířat

**Výroba masa** v jatečné hmotnosti zahrnuje údaje ze všech provozů porážek v České republice bez ohledu na to, zda poražená zvířata jsou tuzemského původu nebo byla dovezena ze zahraničí.

**Jatečná hmotnost** je hmotnost jatečně upravených těl, jejichž definice je stanovena v nařízeních Rady Evropské unie. Nutné porážky jsou započítány do jatečné hmotnosti jen v případě, že maso je použito pro lidskou spotřebu.

**Živá hmotnost** je přepočtená hmotnost jatečně upravených těl. Do průměrné živé hmotnosti prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

#### Tab. 13-26. Celkový prodej hlavních zemědělských výrobků

**Celkový prodej** rostlinných výrobků představuje veškerý prodej od prvovýrobců obchodním a zpracovatelským organizacím, ostatní prodej mimo tyto organizace a přímý vývoz. **Celkový prodej jatečných zvířat** zahrnuje prodej jatečného skotu, prasat, a drůbeže z vlastního chovu v živé hmotnosti. Údaje o prodeji vajec zahrnují pouze vejce konzumní (bez násadových).

#### Tab. 13-28. **Spotřeba vybraných druhů potravin na 1 obyvatele**

K výpočtu se využívají údaje o zemědělské a průmyslové výrobě, samozásobení, počátečních a konečných zásobách, dovozech a vývozech. Tyto údaje jsou získávány ze statistických šetření ČSÚ, od potravinářských svazů a dalších organizací. Spotřeba potravin je propočtena na střední stav obyvatelstva.

#### Tab. 13-29. a 13-30. **Spotřeba hnojiv**

**Minerální hnojiva** (dusíkatá, fosforečná, draselná) – deklarované živiny jsou v nich obsaženy ve formě minerálních látek získaných extrakcí nebo jiným fyzikálním nebo chemickým postupem; také močovina a její produkty.

**Statková hnojiva** jsou hnojiva, vznikající jako vedlejší produkt při chovu hospodářských zvířat nebo produkt při pěstování kulturních rostlin, nejsou-li dále upravována. Za úpravu se nepovažují přirozené procesy přeměn při skladování, mechanická separace kejdy a přidávání látek snižujících ztráty živin nebo zlepšujících účinnost živin.

**Organická hnojiva** – deklarované živiny jsou v nich obsaženy v organické formě (např. kompost, digestát z bioplynové stanice).

**Organominerální hnojiva** – deklarované živiny jsou v nich obsaženy v minerální a organické formě (např. melasové výpalky obohacené).

**Hospodářský rok** zahrnuje spotřebu od 1. 7. předchozího do 30. 6. běžného roku.

**Spotřeba na 1 ha** je uvedena na obhospodařovanou (nikoli hnojenou) půdu.

Vzhledem ke způsobu sledování je spotřeba uváděna bez závodů samostatně hospodařících rolníků.

#### Tab. 13-31. a 13-32. **Agrocenzus – zemědělské subjekty**

V tabulkách jsou zahrnuty všechny subjekty, které splňují alespoň jedno z kritérií pro zařazení do zemědělského sektoru vyjma podnikatelských subjektů s chovem ryb.

#### Tab. 13-33. **Agrocenzus – pracující v zemědělství podle věkových skupin**

Do pracovních sil se u podniků **právnických osob** započítávají zaměstnanci, kteří v podniku vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření a pracující podnikatelé (společníci). U podniků **fyzických osob** se do pracovních sil započítávají: vlastníci podniku, rodinní příslušníci vlastníka bez ohledu na to, zda tyto osoby dostávají mzdu nebo zda pracují pravidelně nebo ne a zaměstnanci, kteří v podniku vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření.

#### Tab. 13-34. **Agrocenzus – stroje a zařízení v zemědělství**

V tabulce jsou uvedeny mechanizační prostředky zemědělských podniků bez ohledu na jejich technický stav a provozuschopnost. Traktory a malotraktory jsou uvedeny pouze dvounápravové. Stroje pro zpracování půdy zahrnují všechny typy strojů na plošné kypření a předsejovou přípravu půdy.

Údaje v tabulkách 13-31. až 13-34. vychází z výsledků Agrocenzu 2010, jsou porovnány s výsledky Agrocenzu 2000, přičemž výsledky roku 2000 byly přepočteny na prahové hodnoty roku 2010.

Agrocenzus se provádí jednou za deset let, a to v souladu s právními normami Evropské unie (nařízení evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 o statistických zjišťováních o struktuře zemědělských podniků a o statistickém zjišťování o metodách zemědělské výroby).

Na základě výše zmíněného nařízení byl pro šetření použit práh větší než 1 hektar a byl stanoven na takové úrovni, aby ze šetření byly vyloučeny jen menší zemědělské subjekty, které tvořily celkem nejvýše 2 % celkové obhospodařované zemědělské půdy a nejvýše 2 % z celkového počtu dobytčích jednotek. Předkládané údaje tak reprezentují 98 % zemědělské půdy a 98 % z celkového počtu velkých dobytčích jednotek.

Prahové hodnoty stanovené pro Agrocenzus 2010:

- 5 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo najaté, nebo 1 ha sadů, nebo 3 500 m<sup>2</sup> vinic, nebo
- součtová plocha zeleniny, jahod a květin od výměry 2 500 m<sup>2</sup>, nebo
- chov 5 ks skotu, nebo 10 ks prasat, nebo
- 10 ks koz a ovcí, nebo
- chov 100 ks drůbeže včetně běžců.

\* \* \*

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- [www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi\\_zem](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi_zem)